

ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD

VAMMAISNEUVOSTON LAUSUNTO

Palvelusetelin käyttöönotto terveysasemapalveluissa

Vammaisneuvosto esittää, että palvelusetelin käyttöönottoa Espoon terveysasemapalveluissa selvitetään tarkemmin (palautetaan valmisteluun), koska palveluseteli kunnan toiminnan järjestämistapana aiheuttaa merkittäviä muutoksia asiakkaan asemaan.

Perustelut

Asiakkaan asema muuttuu monin tavoin palvelusetelillä tuotetuissa palveluissa. Alla muutamia esimerkkejä. Asiaa tulisi kuitenkin selvittää perusteellisimmin, kuin mitä vammaisneuvosto tässä aikataulussa, tai muutenkaan, pystyy.

Potilas muuttuu kuluttajaksi

Palvelusetelin saanut asiakas tekee palveluntuottajan kanssa sopimuksen palvelun antamisesta. Tätä sopimussuhdetta koskevat kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännökset ja oikeusperiaatteet.

Ei enää asiakasmaksulain alainen

Palvelusetelin omavastuuosuudet eivät kerrytä asiakasmaksulain 6 a § mukaista maksukattoa. Tämä on merkittävä asia niille, jotka käyttävät paljon terveystalouksia. Asiakkaan/potilaan omavastuuosuutta ei ole enää suoraan kytketty muulla tavoin järjestetystä palvelusta perittäviin asiakasmaksuihin.

On myös huomattava, että asiakasta/potilasta ei koske enää asiakasmaksulain 11 § *Maksun perimättä jättäminen ja alentaminen*. Palvelusetelin kohdalla tuuleekin palvelusetelin arvoa korottaa, jos asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulo tai asiakkaan lakisääteinen elatusvelvollisuus muutoin vaarantuu, taikka se on tarpeen muut huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Arvon korottamista koskevasta asiasta on tehtävä päätös. Myös tämän osalta prosessin tulee olla selkeä ja yksinkertainen sekä käytettävissä heti palvelun käyttöönoton alusta alkaen.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden valinnanvapaus

Vammaisten henkilöiden valinnanvapauden esteeksi ovat nousseet Kelan järjestämät sairaanhoidon matkat, jotka edellyttävät käyttämään lähintä, täyden palvelun toimipistettä. Edellytämme, että Espoon kaupunki varmistaa myös vammaisille henkilöille valinnanvapauden Espoon sisällä.

Kela vastaa kysymykseemme palvelusetelin käyttöön liittyvistä matkoista seuraavasti: ” Jos kyseessä on tilanne, jossa hoito ostetaan palvelusetelillä yksityisiltä palveluntuottajilta, matka korvataan enintään kuten lähimpään pääterveyskeskukseen.”

Palveluseteliyrittäjiksi ilmoittautuvilta tulee vaatia laajaa esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Tilojen tulee olla esteettämiä, samoin kalusteiden ja laitteiden. Laboratorion ja kuvantamisen tulee sijaita samassa rakennuksessa kuin lääkäripalveluiden. Ajanvarauksen ja neuvonnan tulee toimia erilaiset käyttäjäryhmät huomioiden, esimerkkinä näkö- ja kuulovammaiset sekä vanhukset. Ongelmatilanteiden toimintatavat tulee olla mietittynä. Esimerkiksi miten toimitaan, kun toimipiste on 5. kerroksessa ja hissi on rikki.

Myös oman toiminnan tulee olla esteetöntä ja saavutettavaa, jotta asiakas/potilas voi valita itselleen parhaiten toimivan ratkaisun.

Kunnan informointivelvollisuus

Jotta valinnanvapaus perustuu riittävään tietoon, tulee asiakkaalle kertoa faktoja valinnan pohjaksi. Esteettömyys, saavutettavuus, toiminnan ammatillinen tuloksellisuus, jonotusajat, palvelujen kattavuus jne.

Lopuksi

Uusia palveluita kehitettäessä on tärkeää huomioida eri väestöryhmien tarpeet, jolloin jo kokeiluvaiheessa saataisiin toimiva, esteetön ja saavutettava palvelu kaikille. Uusia palvelutapoja tulisi luoda ennakkoluulottomasti, esim. osa tarpeista voitaisiin tyydyttää sähköisin välinein, kun taas osa voitaisiin toteuttaa parhaiten viemällä palvelu asiakkaan luo. Vammaisneuvosto on kiinnostunut kehittämään uusia ja tehokkaita palveluita yhdessä kaupungin asiantuntijoiden kanssa.

Esimerkkinä tästä Vammaisneuvosto esittääkin, että laboratorio- ja lääkäripalveluita voitaisiin järjestää myös toimintarajoitteisille omaan kotiin (vrt. vanhuspalvelut). Ja osaa pitkäaikaissairaiden hoidosta voisi tehostaa esimerkiksi yhteistyö moniammatillisen tiimin kanssa sähköisesti.

Espoossa 16.10.2019

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
puheenjohtaja

Mika-Erik Walls
varapuheenjohtaja

Jakelu: Sosiaali- ja terveyslautakunta
Tiedoksi: Vammaisneuvosto

Lisätiedot

<https://www.kela.fi/matkakorvaus-hoitopaikka>

<https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/palveluiden-jarjestaminen-ja-tuottaminen/palveluseteli>